

Sažetak naloga o reparacijama u predmetu
Specijalizovani tužilac protiv Saljiha Mustafe (KSC-BC-2020-05)

Pretresni panel I će danas izreći nalog o reparacijama u predmetu *Specijalizovani tužilac protiv Saljiha Mustafe*. Nalog o reparacijama se izriče javno i u prisustvu g. Mustafe.

1. Sada ću pročitati sažetak glavnih zaključaka koje je doneo ovaj panel. Ovaj sažetak nije sastavni deo naloga o reparacijama. Za odluke i zaključke panela merodavan je isključivo integralni tekst naloga o reparacijama. Sažetak naloga, koji nije merodavan, biće dostupan na veb sajtu Specijalizovanih veća.

2. Pre svega, želim da istaknem da je današnja sednica još jedno u nizu značajnih ostvarenja Specijalizovanih veća Kosova, kao prvi nalog o reparacijama koji izdaje ovaj sud. Reparacije su sastavni deo krivičnog postupka pred Specijalizovanim većima. One su ključne na putu ka pravdi za žrtve teških kršenja ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava.

3. Ovaj nalog o reparacijama izdaje se na osnovu osuđujuće presude izrečene 16. decembra 2022. g. Saljihu Mustafi. Podsećam na to da je ovaj panel oglosio g. Saljiha Mustafu krivim po tri tačke optužnice za ratne zločine proizvoljnog lišavanja slobode, mučenja i ubistva, koje je on izvršio neposredno i kao učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu približno od 1. aprila 1999. do kraja aprila 1999, na imanju u mestu Zlaš na Kosovu. Gospodin Mustafa je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 26 godina, u koju će se uračunati vreme provedeno u pritvorskom objektu Specijalizovanih veća Kosova od 24. septembra 2020.

4. Podsećam na to da su za žrtve-učesnike u postupku odobrene zaštitne mere koje podrazumevaju da se njihova imena i identitet ne otkrivaju javnosti. U skladu s tim, tokom ovog zasedanja, kada budem govorila o žrtvama, koristiću šifre koje su im

dodeljene. Osim toga, panel je pažljivo razmotrio koje će dodatne informacije otkriti javnosti, imajući u vidu neophodnu zaštitu žrtava, ali i načelo javnosti postupka.

5. Sada ću preći na sažetak naloga o reparacijama.

Tok postupka

6. Izneću kratak pregled postupka.

7. Dana 4. februara 2022, Pretresni panel I je doneo odluku da se u slučaju osuđujuće presude žrtve ne upućuju na pokretanje parničnog postupka pred sudovima na Kosovu, već da se izda nalog o reparacijama. Stoga je postupak o reparacijama vođen uporedo sa suđenjem.

8. Dana 30. juna 2022, zastupnica žrtava podnela je zahtev za reparacije u ime osam žrtava kojima je odobreno učešće u postupku.

Merodavno pravo i načela

Detaljan pregled merodavnog prava i načela dostupan je u javnoj verziji naloga o reparacijama. Za potrebe ove sažete verzije, izdvojila bih sledeće.

9. Panel naglašava da se pred Specijalizovanim većima Kosova svrha reparacija ne sastoji samo u tome da se osuđeno lice kazni kako je predviđeno članom 44(6) Zakona, već i da se konstatuje i nadoknadi, u meri u kojoj je to moguće, šteta koja je naneta žrtvama.

10. U skladu s tim, žrtve treba da ostvare svoje pravo na opravdane, odgovarajuće i blagovremene reparacije.

11. **Prelazeći na utvrđena načela u pogledu odgovornosti osuđenog lica za reparacije**, panel je konstatovao da nalog za reparacije ne može ići izvan okvira krivičnih dela za koja je utvrđena odgovornost osuđenog lica i može se izdati isključivo osuđenom licu.

12. Pri utvrđivanju odgovornosti osuđenog lica za reparacije, odgovornost drugih lica, organizacija ili države nije relevantna.

13. Isto tako, imovinsko stanje osuđenog lica nije relevantno prilikom utvrđivanja njegove odgovornosti za reparacije.

Ocena dokaza

14. Prvo ću se osvrnuti na pristup panela prilikom ocenjivanja dokaza ųrtava za potrebe utvrđivanja reparacija.

15. Pre svega, panel se oslonio na činjenične i pravne zaključke donete u prvostepenoj presudi, na osnovu kojih je g. Mustafa oglašen krivim i na osnovu kojih mu je izrećena kazna.

16. Panel je pored toga razmotrio, između ostalog: zahtev za reparacije koji je podnela zastupnica ųrtava; podnesak o posledicama krivićnih dela po ųrtve; izveštaje veštaka iMMO-a, i Lercov izveštaj.

17. Na kraju, panel konstatuje da je odbrana tokom ćitavog postupka zadržala isti stav, naime da g. Mustafa, budući da negira odgovornost za sve optuųbe, nije duųan da ųrtvama plati ikakve reparacije. Odbrana stoga nije podnela nikakva materijalno-pravna izjašnjenja u postupku o reparacijama u ovom predmetu.

Obim i stepen ųtete

18. Pre nego ųto pređem na izricanje naloga o reparacijama g. Mustafi, izneću saųet pregled zaključaka panela o **obimu i stepenu ųtete** koju su pretrpele ųrtve-ućesnici u ovom postupku, u skladu sa ćlanom 22(7) Zakona.

19. **Poćeću s izjašnjenjem zastupnice ųrtava.**

20. Zastupnica ųrtava podnela je zahtev za reparacije u ime osam (8) ųrtava-ućesnika.

21. Zastupnica žrtava navodi da su žrtva 08, žrtva 09 i žrtva 10 (u daljem obraćanju: neposredne žrtve) pretrpele materijalnu i nematerijalnu štetu, koje su posledice proizvoljnog lišavanja slobode i mučenja, kao ratnih zločina, koje je g. Mustafa izvršio protiv njih.

22. Ona dalje iznosi da su žrtva 05, žrtva 06, žrtva 11, žrtva 12 i žrtva 13 (u daljem obraćanju: posredne žrtve) pretrpele dugoročnu duševnu bol, kao posledicu proizvoljnog lišavanja slobode, mučenja i ubistva, kao ratnih zločina, koje je g. Mustafa izvršio protiv bliskog člana njihove porodice.

Sada ću preći na zaključke panela.

23. Ukratko ću izneti zaključke panela u vezi sa svakom žrtvom ponaosob.

24. Počecu od neposrednih žrtava.

25. Za početak, panel se oslonio na zaključke iz prvostepene presude da su žrtve 08, 09 i 10, g. Mustafa i njemu podređeni pripadnici jedinice BIA, proizvoljno lišili slobode i mučili na imanju u Zlašu, te da su žrtve usled toga pretrpele telesno oštećenje i duševnu bol.

26. Što se tiče telesnih oštećenja koje je pretrpela žrtva 09, panel je konstatovao da je tokom zatočeništva taj čovek skoro svakodnevno bio zlostavljan. Držan je u nehumanim i ponižavajućim uslovima. Usled toga je pretrpeo veliki broj povreda, a fizičke posledice trpi do današnjeg dana.

27. Kada je reč o duševnoj boli, panel je konstatovao da je taj čovek u zatočeništvu čuo kako su zlostavljani drugi zatvorenici i da je, kada bi bili vraćeni u štalu, video povrede na njima – imali su velike podlive, bili obliveni krvlju i gubili su svest. Živeo je u stalnom strahu da će on biti sledeći. Bilo je to ogromno psihičko opterećenje.

28. Žrtva 09 takođe ima simptome posttraumatskog stresnog poremećaja.

29. Povrh toga, kad je reč o duševnoj boli, panel napominje da nakon izvršenih krivičnih dela, taj čovek, žrtva 09, ni sa jednom drugom žrtvom nije mogao da

razgovara o zatočeništvu jer su one, po njegovom mišljenju, to odbijale iz straha. Ni on sam nije smeo da otkrije lekaru pravi razlog svojih povreda.

30. Panel je zaključio da je to posledica društvene stigme koja potiče iz Zlaša, kada je g. Mustafa, kao učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu, sa drugim pripadnicima jedinice BIA, okarakterisao zatvorenike na imanju u Zlašu, pa i žrtvu 09, kao „kolaboracioniste“ i „izdajnike“, i tako ga izopštio iz njegove zajednice. Time je g. Mustafa doprineo da se taj čovek oseća izolovanim i stigmatizovanim. Usled toga, on nije imao priliku da prevaziđe doživljenu traumu.

31. Panel je takođe zaključio da je u okviru materijalne štete on pretrpeo gubitak prihoda i da su mu životni planovi osujećeni do te mere da mu je uskraćena mogućnost da ostvari prosečnu karijeru.

32. U skladu s navedenim, panel zaključuje da je žrtva 09, zbog proizvoljnog lišavanja slobode i mučenja, kao ratnih zločina za koje je g. Mustafa oglašen krivim, pretrpela telesna oštećenja i duševnu bol s dugoročnim posledicama, kao i materijalnu štetu.

33. **Prelazimo na žrtvu 08.**

34. Kada je reč o telesnom oštećenju, žrtva 08 je od posledica zlostavljanja bila u bolovima i imala podlive.

35. Što se tiče duševne boli, kao i u slučaju žrtve 09, žrtva 08 je bila svedok surovog zlostavljanja drugih zatvorenika, usled čega je i dan danas u strahu. Žrtva 08 ima simptome posttraumatskog stresnog poremećaja, a stres koji je taj čovek doživeo se negativno odrazio na njegove lične odnose i porodicu. I njemu su, usled pretrpljene duševne boli, osujećeni životni planovi. Pored toga, kada ga je g. Mustafa, kao učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu sa drugim pripadnicima jedinice BIA, okarakterisao kao „kolaboracionistu“, on je izopšten iz svoje zajednice, čime je g. Mustafa doprineo osećanju straha kod tog čoveka da ispriča šta mu se dogodilo u

Zlašu ili traži da se utvrdi odgovornost za te događaje. Ni žrtvi 08 nikada nije pružena prilika da prevaziđe traumu proisteklu iz zatočeništva u Zlašu.

36. Što se tiče materijalne štete, teška duševna trauma koju je taj čovek doživeo, uticala je na njegovu sposobnost da izgradi karijeru. Stoga panel konstatuje da su žrtvi 08 osujećeni životni planovi i da je pretrpela gubitak prihoda.

37. U skladu s navedenim, panel zaključuje da je žrtva 08, kao rezultat proizvoljnog lišavanja slobode i mučenja kao ratnih zločina za koje je g. Mustafa oglašen krivim, pretrpela: telesno oštećenje bez dugoročnih posledica, duševnu bol s dugoročnim posledicama, kao i materijalnu štetu.

38. Sada ćemo preći na žrtvu 10.

39. Kada je reč o telesnom oštećenju, žrtvu 10 su skoro svakodnevno zlostavljali i držali u ponižavajućim i nehumanim uslovima. Zbog toga je taj čovek pretrpeo više povreda, od kojih se nije oporavio.

40. Što se tiče duševnog bola, bio je prestravljen kricima drugih zatvorenika dok su ih prebijali i u stalnom strahu da će biti sledeći na redu za zlostavljanje. Žrtva 10 pati od posledica do dana današnjeg.

41. Panel takođe zaključuje da je tom čoveku duševni bol nanet i time što ga je tokom zatočeništva u Zlašu, g. Mustafa, kao učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu s drugim pripadnicima jedinice BIA, žigosao kao „kolaboracionistu“ i tako izopštio iz njegove zajednice. Gospodin Mustafa mu je time uskratio mogućnost da otvoreno zatraži pomoć da bi ublažio traumu iz vremena provedenog u zatočeništvu u Zlašu.

42. Što se tiče materijalne štete nanete žrtvi 10, panel je zaključio da su zbog mučenja kome je bio podvrgnut u Zlašu, tom čoveku osujećeni životni planovi i da je pretrpeo gubitak prihoda.

43. Panel stoga zaključuje da je žrtva 10 pretrpela telesno oštećenje i duševnu bol s dugoročnim posledicama, kao i materijalnu štetu usled proizvoljnog lišavanja slobode i mučenja kao ratnih zločina za koje je g. Mustafa oglašen krivim.

44. **Sada ću dati kratak pregled obima i stepena štete koju su pretrpele posredne žrtve.**

45. Pre svega, panel se oslonio na zaključke iz prvostepene presude o proizvoljnom lišavanju slobode, mučenju i ubistvu jednog zatvorenika na imanju u Zlašu, za koje je g. Mustafa oglašen krivim. Tog zatvorenika ćemo zvati „žrtva ubistva“.

46. Panel konstatuje da su proizvoljno lišavanje slobode, zatvaranje i potom ubistvo te žrtve, kao i prateće okolnosti, imale pogubne posledice po posredne žrtve. Bili su ožalošćeni, rastrojani i užasnuti. Povrh toga, nisu imali priliku da ožale gubitak člana porodice. To ih je sprečilo da nastave da žive normalno.

47. Panel takođe konstatuje da su se bol i patnja koje su iskusili članovi porodice žrtve ubistva preneli i na sledeću generaciju u porodici.

48. Panel stoga zaključuje da su posredne žrtve, zbog proizvoljnog lišavanja slobode, mučenja i ubistva kao ratnih zločina za koje je g. Mustafa oglašen krivim, pretrpele duševnu bol.

49. **Ovim se završavaju zaključci panela u pogledu obima i stepena štete koju su pretrpele žrtve, a u nastavku sledi izricanje naloga o reparacijama g. Mustafi.**

Nalog o reparacijama izriče se g. Mustafi

50. Ovaj nalog se izriče direktno g. Mustafi.

Korisnici prava na reparacije

51. Korisnici prava na reparacije su tri direktne žrtve i pet indirektnih žrtava, kao što je prethodno navedeno.

Vrste i modaliteti reparacija

52. **Kad je reč o vrstama i modalitetima reparacija, panel je utvrdio sledeće.**

53. Panel napominje da osuđujuća presuda i izrečena kazna već predstavljaju izvesni oblik pravne zaštite žrtava – u vidu priznanja njihove patnje.

54. Osuđujuća presuda koja je izrečena je takođe pružila priliku žrtvama da traže i dobiju pravdu za krivična dela izvršena protiv njih ili člana njihove porodice pre više od dve decenije. I na kraju, osuđujuća presuda je dodatno potvrdila pravo žrtava, njihovih porodica i zajednica da saznaju istinu.

55. Na osnovu razloga navedenih u nalogu o reparacijama, Panel je zaključio da kompenzacija dosuđena svakoj žrtvi individualno predstavlja najadekvatniju vrstu i modalitet reparacija u ovom predmetu.

56. Iako se novcem, kao što je rekla zastupnica žrtava, ne može povratiti izgubljeni član porodice, niti se ikada mogu sanirati godine provedene u depresiji, nadoknaditi uskraćene mogućnosti za rad i život ispunjen radošću i srećom, kompenzacijom će se u izvesnoj meri obezbediti finansijska pomoć žrtvama.

Obim finansijske obaveze g. Mustafe za isplatu reparacija

57. Sada ću se osvrnuti na pitanje obima finansijske obaveze g. Mustafe da isplati reparacije. Počecu najpre sa zahtevima zastupnice žrtava.

58. Kad je reč o žrtvi 08, zastupnica žrtava je tražila: najmanje €30.000 evra za materijalnu i nematerijalnu štetu.

59. Kad je reč o žrtvi 09, zastupnica žrtava je tražila: najmanje €80.000 evra za materijalnu i nematerijalnu štetu.

60. Kad je reč o žrtvi 10, zastupnica žrtava je tražila: najmanje €60.000 evra za materijalnu i nematerijalnu štetu.

61. Na kraju, zastupnica žrtava je tražila €10.000 evra za žrtvu 05, žrtvu 06 i žrtvu 12; €5.000 za žrtvu 11 i €2.000 za žrtvu 13, kao naknadu za duševnu bol.

62. Preći ću na odluku panela u vezi sa obimom finansijske obaveze g. Mustafe da isplati reparacije.

63. Najpre, g. Mustafa je obavezan da nadoknadi štetu nanetu svim direktnim i indirektnim žrtvama krivičnih dela za koja je osuđen, bez obzira na različite vidove krivične odgovornosti po kojima je osuđen i bez obzira na to da li su i druga lica doprinela proistekloj šteti.

64. Zatim, panel treba da odredi iznos za svaku vrstu štete, kao i ukupan iznos finansijske obaveze g. Mustafe koji, u smislu člana 22(3) Zakona, smatra opravdanim.

65. Osim toga, prilikom određivanja iznosa finansijske obaveze g. Mustafe, panel je uzeo u obzir obim i visinu štete koju su pretrpele žrtve, kao i zahtev za reparacije koji je podnela zastupnica žrtava.

66. Panel je takođe uzeo u obzir relevantno zakonodavstvo Kosova. Njime su uređena prava i beneficije različitih kategorija lica pogođenih oružanim sukobom na Kosovu tokom 1998. i 1999. Te kategorije obuhvataju: borce i civile kojima je naneta šteta tokom oružanog sukoba, lica koja su učestvovala u ratnim naporima i članove porodica preminulih ili nestalih pripadnika Oslobodilačke vojske Kosova i civila. Panel je odlučio da data prava i povlastice smatra referentnim merilom prilikom određivanja iznosa reparacija koji smatra razumnim u kontekstu Kosova.

67. Panel je takođe uzeo u obzir Lercov izveštaj. Panel napominje da se u tom izveštaju daje gruba procena ekonomskih gubitaka koje su pretrpele direktne žrtve.

68. Isto tako, panel smatra da ti iznosi nisu nesrazmerni u odnosu na beneficije predviđene kosovskim zakonodavstvom, kao što je navedeno u prethodnim stavovima.

69. Kad je reč o indirektnim žrtvama, panel smatra da su novčani iznosi koje je zastupnica žrtava tražila kao naknadu štete nanete tim žrtvama u skladu sa iznosima koji se odnose na direktne žrtve, iako odražavaju drugu vrstu duševne boli.

70. Prema tome, panel zaključuje da novčani iznosi koje je tražila zastupnica žrtava odražavaju obim i stepen štete nanete žrtvama i da su opravdani u smislu člana 22(3) Zakona.

71. S obzirom na sve prethodno navedene konstatacije, imajući u vidu obim i stepen štete koju su pretrpele direktne i indirektne žrtve, i ceneći ostale neutvrđene činjenice u korist osuđenog, panel određuje da je ukupan iznos reparacija koji treba da plati g. Mustafa €207.000 (dve stotine i sedam hiljada evra).

72. Prema tome, g. Mustafi se nalaže da plati, kao naknadu za nanetu štetu:

- €30.000 evra žrtvi 08;
- €80.000 evra žrtvi 09;
- €60.000 evra žrtvi 10;
- €10.000 evra žrtvi 05, žrtvi 06 i žrtvi 12;
- €5.000 evra žrtvi 11, i
- €2.000 evra žrtvi 13.

73. **Ovim se završava odluka panela o finansijskoj obavezi g. Mustafe da isplati reparacije.**

74. **Poslednji deo naloga o reparacijama odnosi se na njegovo sprovođenje i izvršenje**

Sprovođenje i izvršenje

Praćenje i nadzor

75. Panel napominje da njegova nadležnost u ovom predmetu prestaje donošenjem ovog naloga o reparacijama.

76. Panel stoga poziva predsednicu Specijalizovanih veća da odredi sudski organ koji će biti zadužen za praćenje i nadzor nad sprovođenjem i izvršenjem ovog naloga o reparacijama.

Finansijska sredstva za potrebe naloga o reparacijama

Od strane osuđenog lica

77. Kad je reč o izvršenju naloga o reparacijama, panel podseća da je isključivo g. Mustafa odgovoran za isplatu žrtvama naknade koju je ovaj panel dosudio.

78. Panel međutim napominje da, u trenutku donošenja naloga o reparacijama, g. Mustafa ne raspolaže sredstvima da u potpunosti izvrši navedeni nalog. Stoga je panel konstatovao da je, za potrebe naloga o reparacijama, g. Mustafa delimično slabog imovinskog stanja. Međutim, panel je odlučio da izda, kao prilog uz ovaj nalog o reparacijama, odluku kojom se nalaže dostavljanje evidencije i dokumenata u vezi sa g. Mustafom, kako bi se videlo da li njegova postojeća imovina može biti upotrebljena za, makar delimično, izvršenje ovog naloga o reparacijama. No, bez obzira na to, činjenica da je delimično slabog imovinskog stanja ne oslobađa g. Mustafu obaveze u odnosu na žrtve i on je i dalje dužan da isplati punu dosuđenu naknadu. U tom smislu, sudski organ koji će odrediti predsednica Specijalizovanih veća Kosova biće zadužen da redovno prati finansijske prilike g. Mustafe u cilju izvršenja naloga o reparacijama.

79.

80. S obzirom na finansijske prilike g. Mustafe, panel ističe da drugi akteri treba da se uključe u izvršenje naloga o reparacijama.

Od strane Kosova

81. Panel napominje da bi prvo među tim akterima moglo biti Kosovo.

Program za naknadu štete žrtvama zločina

82. Ministarstvo pravde Kosova je prošle godine dopisom obavestilo panel da žrtve krivičnih dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća mogu dobiti kompenzaciju ili restituciju iz programa za naknadu štete žrtvama. Taj program je ustanovljen Zakonom o naknadi štete žrtvama zločina za slučaj da osuđeno lice nije u mogućnosti da plati dosuđeni iznos, bilo u potpunosti bilo delimično. Premda je taj zakon nedavno

ukinut i zamenjen novim zakonom, ovo izjašnjenje Ministarstva pravde jednako je relevantno i u kontekstu novog zakona.

83. Da bi osigurao anonimnost i bezbednost žrtava koje učestvuju u postupcima pred Specijalizovanim većima, panel je odlučio da sekretar bude instanca koja, u koordinaciji sa zastupnicom žrtava, traži isplatu dosuđene naknade iz programa za naknadu štete žrtvama zločina.

84. Međutim, da bi se nalog o reparacijama mogao izvršiti u potpunosti, panel je skrenuo pažnju da je neophodno iznaći i **druge načine za njegovo izvršenje**, s obzirom na maksimalne sume koje se mogu dodeliti iz programa za naknadu štete žrtvama zločina.

Sada ću se osvrnuti na druge načine za izvršenje, tj. uspostavljanje novog sistema za reparacije na Kosovu

85. Panel je uočio da Kosovo nije preduzelo nikakve proaktivne mere da bude spremno za isplatu reparacija žrtvama krivičnih dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća Kosova. Panel je konstatovao i to da Kosovo pak jeste predvidelo potrebu da pruža finansijsku pomoć odbrani osumnjičenih i optuženih pred Specijalizovanim većima Kosova.

86. Panel je isto tako zapazio da se odredbe kosovskih zakona o šteti i povredama u kontekstu rata na Kosovu 1998-1999. tiču isključivo žrtava neprijateljskih snaga, a ne svih žrtava rata na Kosovu. Po mišljenju panela, tim zakonima vrši se diskriminacija između žrtava tog rata.

87. Panel je istakao da nije ovlašćen da Kosovu naloži isplatu naknada dosuđenih žrtvama.

88. Međutim, smatrao je da je važno da podseti Kosovo na obaveze koje ono ima u pogledu prava žrtava na delotvornu pravnu zaštitu, zagarantovanu članom 54 Ustava i međunarodnim ugovorima. To pravo podrazumeva i dužnost da se obezbede uslovi neophodni za sprovođenje te zaštite.

89. Panel je stoga pozvao Kosovo da donese potrebne zakone i uspostavi sistem za reparacije koji omogućava potpuno obeštećenje žrtava krivičnih dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća Kosova. Panel smatra da bi se time u pravnom sistemu Kosova postigao jednak tretman za žrtve i osumnjičene/optužene pred Specijalizovanim većima.

90. Panel je, pored toga, naglasio da prilikom uspostavljanja takvog sistema za naknadu treba voditi računa da on bude finansiran iz budžeta Kosova, isto kao što se odbrana osumnjičenih i optuženih pred Specijalizovanim većima Kosova finansira iz tog budžeta. Po viđenju panela, takva jednakost u korišćenju budžeta Kosova vodi ostvarivanju mandata Specijalizovanih veća, definisanog u članu 1(2) Zakona, koji su Kosovo i države članice Evropske Unije, zajedno sa drugim zemljama kontributorima, imale kao cilj kada su osnivale Specijalizovana veća i finansirale njihov rad.

Osnivanje fonda za žrtve na inicijativu Specijalizovanih veća

91. Panel je podvukao da, ukoliko žrtve krivičnih dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća Kosova ne budu mogle da ostvare svoje pravo na reparacije, to će pravo biti obesmišljeno.

92. Iz tog razloga panel je takođe dao preporuku da se, na inicijativu Specijalizovanih veća, osnuje fond za žrtve krivičnih dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća, za slučaj da Kosovo svoje obaveze prema žrtvama ne ispuni u razumnom roku putem sistema za reparacije.

93. Taj fond bi u prvom redu trebalo da finansira Kosovo, a mogu ga finansirati i druge države i donatori koji žele da pruže podršku žrtvama.

94. Stoga, iz razloga koji su ovde bili ukratko izloženi, panel

- a) g. Mustafi **IZDAJE** nalog za reparacije;
- b) **NALAZI** da su žrtve V08, 09, V10, V05, V06, V12, V11 i V13 zadovoljile standard dokazivanja zasnovan na oceni verovatnoće i time dokazale da su žrtve krivičnih dela za koje je g. Mustafa oglašen krivim;

- c) **ODLUČUJE** da odobri reparacije za gore navedene direktne i indirektne žrtve;
- d) **ODOBRAVA** individualne reparacije, u vidu naknade štete;
- e) **DOSUĐUJE** žrtvama na ime reparacija iznos od 207.000 evra (dve stotine i sedam hiljada evra) koji je g. Mustafa dužan da isplati;
- f) **NALAŽE** g. Mustafi da kao naknadu za nanetu štetu isplati:
 - 30.000 evra svedoku V08;
 - 80.000 evra svedoku V09;
 - 60.000 evra svedoku V10;
 - 10.000 evra svedocima V05, V06 i V12;
 - 5.000 evra svedoku V11; i
 - 2.000 evra svedoku V13;

Isplata naknade mora da se izvrši u roku koji odredi sudski organ zadužen za praćenje i nadzor sprovođenja i izvršenja ovog naloga o reparacijama.

- g) **PROGLAŠAVA** da je g. Mustafa lice delimično slabog imovinskog stanja za potrebe sprovođenja ovog naloga o reparacijama;
- h) **DONOSI** "Odluku kojom se nalaže dostavljanje evidencije i dokumentacije radi sprovođenja naloga o reparacijama" i izdaje druge naloge s tim u vezi, priložene uz ovaj nalog o reparacijama;
- i) **NALAŽE** sekretaru da preduzme neophodne korake u cilju izvršenja ovog naloga o reparacijama;
- j) **POZIVA** predsednicu Specijalizovanih veća da odredi sudski organ koji će biti zadužen za praćenje i nadzor sprovođenja i izvršenja ovog naloga o reparacijama;

- k) **POZIVA** Kosovo da uspostavi novi sistem za reparacije žrtvama krivičnih dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća;
- l) **NALAŽE** sekretaru da javnu redigovanu verziju ovog naloga o reparacijama prosledi Vladi Kosova; i
- m) **DAJE PREPORUKU** za osnivanje, na inicijativu Specijalizovanih veća, fonda za žrtve krivičnih dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća, u slučaju da Kosovo u razumnom roku ne ispuni svoje obaveze prema žrtvama uspostavljanjem sistema za reparacije.

Ovim završavamo čitanje sažetka naloga o reparacijama.

Sednica je završena.